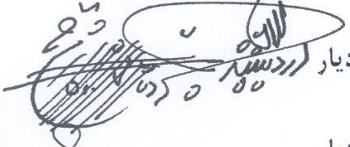

تائید اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای هادی رزاقی زاده تحت عنوان: بررسی آثار و جایگاه استاد حسین بهزاد در نگارگری معاصر ایران - پروژه عملی: اجرای آثاری براساس نگاره‌های استاد حسین بهزاد را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد تائید می‌کنند.

امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیات داوران
	دانشیار	آقای دکتر محمد خزایی	۱- استاد راهنما (نظری)
	مربی	آقای مرتضی حیدری	۲- استاد راهنما (عملی)
	مربی	آقای عباس عارف	۳- استاد مشاور
	استادیار	آقای اردشیر مجرد تاکستانی	۴- استاد ناظر
	استادیار	آقای دکتر سید ابوتراب احمدپناه	۵- استاد ناظر
	استادیار	آقای دکتر سید ابوتراب احمدپناه	۶- نماینده تحصیلات تکمیلی

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت‌مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجوی مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب و یا نرم افزار و یا آثار ویژه حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته‌ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد. ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب هادی رزاق زاده دانشجوی رشته هنر اسلامی ورودی سال تحصیلی ۹۰-۸۹ مقطع کارشناسی ارشد دانشکده هنر و معماری متعهد می‌شود کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم».

امضاء:
تاریخ:
۹۱، ۱۱، ۸

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته هنر اسلامی گرایش نگارگری است که در سال ۱۳۹۱ در دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر محمد خزایی، از آن دفاع شده است».

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی دانشگاه» اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

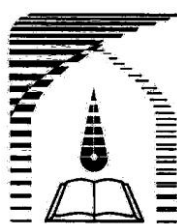
ماده ۶: اینجانب هادی رزاق زاده دانشجوی رشته هنر اسلامی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: هادی رزاق زاده

تاریخ و امضاء:

۹۱، ۱۱، ۸

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده هنر و معماری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته: هنر اسلامی

بررسی آثار و جایگاه استاد حسین بهزاد در نگارگری معاصر ایران

پروژه عملی:

اجرای آثاری بر اساس نگاره‌های استاد حسین بهزاد

هادی رزاق زاده

استاد راهنما (نظری):

دکتر محمد خزایی

استاد راهنما (عملی):

مرتضی حیدری

استاد مشاور:

عباس عارف آخر

بهمن ۱۳۹۱

تقدیم به:

این پایان‌نامه را در درجه‌ی اول به روح بزرگ پدرم که در پرورش و تعلیم من اولین استادم بود و مرا با فرهنگ، هنر و ادبیات غنی ایران زمین آشنا نمود و همچنین مادر مهربانم که تا به امروز دلسوزانه از من حمایت نموده و با تشویق فراوان انگیزه‌ی فعالیت در عرصه هنر را برایم دو چندان نموده است تقدیم می‌نمایم.

همچنین آن را تقدیم می‌دارم به روح هنرمند بزرگ تاریخ نگارگری ایران استاد حسین بهزاد و

تمامی اساتید هنرمندان و دوستداران هنر، ادبیات و فرهنگ این سرزمین

تشکر و قدردانی

من لا یشکر المخلوق لم یشکر الخالق

قدردانی می‌کنم از اساتید مرتبط با پایان‌نامه، دکتر محمد خزایی، استاد راهنمای نظری - استاد عباس عارف آخر، استاد مشاور - استاد مرتضی حیدری، استاد راهنمای پروژه عملی - که با راهنمایی‌های بجا و ارزنده خویش مرا در تکمیل این پایان‌نامه یاری رساندند.

همچنین مراتب سپاس و قدردانی خود نسبت به جناب آقای نعیم عنقا در خصوص در اختیار قرار دادن لوازم استاد و ایجاد ارتباط با شاگردان ایشان ابراز داشته‌ام از تمامی اساتیدی که وقت خویش را صرف مصاحبه با اینجانب نمودند، مصطفی سهرابی، امیر حسین قهرمانی، حسنعلی صدری، اسماعیل نظری، احمد ابراهیمی، محمدباقر آقامیری، دکتر سید عبدالمجید شریف‌زاده کمال قدردانی و تشکر خویش را ابراز می‌دارم.

در پایان بیشترین تشکر و سپاس خویش را نسبت به استاد ارجمند اردشیر مجرد تاکستانی ابراز می‌دارم که ساعتها وقت گرانبهای خود را صرف راهنمایی اینجانب در خصوص انجام مباحث تئوری و عملی این پایان‌نامه نمودند.

چکیده

یکی از نگارگران معاصر ایران که سهم بسزایی در پیشرفت این هنر اصیل دارد استاد حسین بهزاد مینیاتور است.

استاد بهزاد با تحمل رنجها و مشقتهای فراوان سالهای سال عمر خویش را صرف فراگیری، مطالعه و خلق آثار نگارگری نمود. ماحصل زندگی استاد بهزاد علاوه بر خلق آثار عدیده و آموزش به شاگردان، ارائه‌ی شیوه‌ای نو در خلق آثار است که باعث گردید مورد توجه اساتید و هنرمندان هم‌دوره و معاصرین او قرار گیرد. استاد حسین بهزاد یکی از اساتیدی است که سبب شد این هنر پس از سالها رکود، جانی دوباره یافته و در داخل و خارج ایران مورد توجه قرار گیرد.

از این رو در این پایان‌نامه مراحل مختلف زندگی استاد از تولد تا مرگ و ویژگی آثار او به لحاظ قالب، موضوع، رنگ و خط مورد بررسی قرار گرفته است.

ابداعات و نوآوری‌های استاد حسین بهزاد یکی دیگر از مطالب مندرج در این پایان‌نامه است. بررسی زندگی و آثار استاد حسین بهزاد مشخص می‌نماید او سهم بسزایی در رشد و تکامل این هنر ملی داشته و موجبات تغییرات عدیده‌ای را در این زمینه فراهم نموده است. بررسی مواردی نظیر خط، رنگ، انتخاب موضوع، و روش سفید قلم در ارائه آثار نشان می‌دهد استاد حسین بهزاد با ایجاد تغییرات و ارائه شیوه‌ای نو موجبات ارائه آثار در قالبهای جدید را برای هنرمندان دوره‌های بعدی فراهم نموده است. بسیاری از اساتید و هنرمندان دوره‌های بعد فراخور علاقه و توانایی خود از او آوریهای ارائه شده توسط ایشان بهره برده اند.

پروژه عملی این پایان‌نامه بر اساس نگاره‌های استاد بهزاد به شکل مشق و کپی از آثار انجام پذیرفته است. دلیل آشنایی با چگونگی استفاده از خط و رنگ توسط استاد در ارائه آثار بوده است

کلید واژگان: نگارگری، مینیاتور، استاد حسین بهزاد

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
د.....	فهرست تصاویر
۱.....	مقدمه
۴.....	کلیات طرح تحقیق

فصل اول: زندگی استاد بهزاد

۹.....	۱-۱- دوران کودکی و نوجوانی
۹.....	۱-۱-۱- بهزاد هنرمند شیرازی الاصل تهرانی
۱۰.....	۱-۱-۲- کودکی استاد بهزاد
۱۲.....	۱-۱-۳- ورود به مدرسه شرف مظفری و اخراج از مدرسه «۱۲۸۰ هـ.ش»
۱۲.....	۱-۱-۴- شاگردی نزد ملاعلی قلمدان ساز «۱۲۸۰»
۱۳.....	۱-۱-۵- اشتغال در کارگاه حسن پیکر نگار، مشق و کپی از آثار قدیمی (۱۲۸۱) هـ.ش
۱۷.....	۲-۱- دوران جوانی (۱۳۱۴-۱۲۹۱ هـ.ش)
	۱-۲-۱- تأسیس کارگاه مستقل (کاروانسرای حاج رحیم خان، بالاخانه شمس‌العماره و ...)
۱۷.....	و «۱۲۹۱ هـ.ش»
۱۹.....	۲-۲-۱- دوستی با میرزاده عشقی
۲۰.....	۳-۲-۱- بیماری شدید «حدود ۱۲۹۵ هـ.ش»
۲۲.....	۴-۲-۱- ورود به نظام (حدود ۱۲۹۷ هـ.ش)
۲۳.....	۵-۲-۱- ازدواج با بانو سکینه مهرورزی (عزیزه خانم) «۱۲۹۸ هـ.ش»
۲۴.....	۶-۲-۱- اولین سفر به خارج از کشور همراه فتوح السلطنه «۱۲۹۸ هـ.ش»
۲۶.....	۷-۲-۱- خلق آثار به سفارش صدرالممالک ارفع الدوله و رحیم زاده
۲۹.....	۳-۱- دوره میان سالی «هـ.ش ۱۳۲۷-۱۳۱۴»
۲۹.....	۱-۳-۱- سفر دوم به خارج از کشور (فرانسه) «۱۳۱۴ هـ.ش»
۳۱.....	۲-۳-۱- بازگشت به ایران و اجاره کارگاه در خیابان ناصر خسرو «۱۳۱۵ هـ.ش»
۳۲.....	۳-۳-۱- مصورسازی رباعیات خیام
۳۹.....	۴-۳-۱- حمایت علی جلالی از استاد
۴۱.....	۵-۳-۱- استخدام در اداره کل باستان شناسی «۱۳۲۵ - هـ.ش»
۴۳.....	۶-۳-۱- تدریس در هنرستان پسران و دختران «۱۳۳۴ - هـ.ش»
۴۵.....	۷-۳-۱- اعطای مستمری مادام‌العمر به استاد «۱۳۳۶-هـ.ش»

- ۴-۱- دوران کهولت و پیری ۴۶
- ۴-۱-۴- خلق آثار جدید و تکمیل آثار نیمه تمام ۴۶
- ۴-۱-۲- اعطای مقام استادی (۱۳۴۷ هـ.ش) ۴۷
- ۴-۱-۵- درگذشت استاد بهزاد و همسر ایشان «۱۳۴۷ هـ.ش» ۴۸
- ۴-۱-۵-۱- درگذشت استاد «۱۳۴۷/۷/۲۱» ۴۸
- ۴-۱-۵-۲- درگذشت مرحوم سکینه مهرورزی «عزیزه خانم» «۱۳۴۷/۸/۱۶» ۵۱

فصل دوم: بررسی شخصیت و جایگاه هنری استاد بهزاد

- ۱-۲- نمایشگاهها، مدالها و نشانهای استاد بهزاد ۵۳
- ۱-۱-۲- نمایشگاهها ۵۳
- ۲-۱-۲- مدالها و نشانها ۵۷
- ۲-۲- تعدادی از شاگردان استاد بهزاد ۵۸
- ۳-۲- ارتباط برخی از شخصیتهای بزرگ ادبی و هنری با استاد ۶۱
- ۴-۲- شخصیت و بزرگی و روح استاد بهزاد ۶۲

فصل سوم: بررسی آثار استاد بهزاد

- ۱-۳- دورههای هنری استاد بهزاد ۶۸
- ۱-۱-۳- طراحی آزاد و مشق از آثار قدیمی ۶۸
- ۲-۱-۳- سفر به فرانسه و اندیشه ارائه سبک نو ۷۲
- ۳-۱-۳- خلق آثار در شیوه مختص به خود استاد ۸۱
- ۲-۳- قالب خلق آثار ۸۴
- ۱-۲-۳- طرحهای مدادی ۸۴
- ۲-۲-۳- آثار قلمگیری (قهوه‌ای - سیاه - سفید و ترکیبی) ۸۷
- ۳-۲-۳- آثار رنگی ۹۰
- ۳-۳- موضوع آثار استاد بهزاد ۹۵
- ۱-۳-۳- مشاهیر ۹۵
- ۲-۳-۳- مصور سازی کتب، روایات و داستانهای ادبی ۹۶
- ۳-۳-۳- آثار مربوط به رباعیات خیام و تفکر خیامی ۹۷
- ۴-۳-۳- آثار مربوط به مسائل فرهنگی، سیاسی و اجتماعی ۹۹
- ۵-۳-۳- آثار مربوط به ادیان، مراسم مذهبی و عرفانی ۱۰۱

۱۰۳ آثار تعزلی و عاشقانه	۳-۳-۶
۱۰۶ آثار مربوط به قحطی	۳-۳-۷
۱۰۹ آثار متفرقه	۳-۳-۸
۱۱۴ رنگ در آثار استاد بهزاد	۳-۴-۴
۱۲۱ خط در آثار استاد بهزاد	۳-۵-۵
۱۲۵ تعدد و تنوع آثار استاد بهزاد	۳-۶-۶
۱۲۸ ابداعات و نوآوری‌های استاد بهزاد	۳-۷-۷

فصل چهارم: نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات

۱۳۵ نتیجه گیری	۴-۱-۱
۱۳۸ ارائه پیشنهادات	۴-۲-۲
۱۳۹ فهرست منابع	
۱۴۲ شرح و تصاویر پروژه عملی	
۱۵۱ چکیده انگلیسی	

فهرست تصاویر

صفحه

عنوان

تصاویر فصل اول

- تصویر شماره ۱-۱- حسین بهزاد در سن نوجوانی ۹
- تصویر شماره ۲-۱- حسین بهزاد در جوانی ۱۷
- تصویر شماره ۳-۱- استاد حسین بهزاد، عزیزه خانم و پرویز بهزاد ۲۹
- تصویر شماره ۴-۱- استاد حسین بهزاد در سن کهنسالی ۴۶
- تصویر شماره ۵-۱- تشیع جنازه استاد بهزاد ۵۰

تصاویر فصل سوم

- تصویر شماره ۱-۳- نقاشی روی چوب (بخشی از اثر)، ۵۹×۲۶ سانتی‌متر، قبل از سن ۱۲ سالگی،
مجموعه خانواده پیکرنگار ۷۱
- تصویر شماره ۲-۳- الف: خسرو پرویز و مسافران، ۱۸×۲۴ سانتی‌متر، تاریخ نامعلوم، مجموعه آقای ناصر
متینی، آمریکا ب: مجلس بزم هفت گنبد، ۱۸×۲۴ سانتی‌متر، تاریخ نامعلوم،
مجموعه آقای ناصر متینی، آمریکا ۷۲
- تصویر شماره ۳-۳- مربوط به کتاب راعیات خیام دکتر اسفندیاری، رباعی ۷۴
- ایکاش که جای آرمیدن بودی یا این ره دور را رسیدن بودی
کاش از پی صدهزار سال از دل خاک چون سبزه امید بردمیدن بودی
- تصویر شماره ۴-۳- مربوط به کتاب راعیات خیام دکتر اسفندیاری، رباعی ۷۵
- این قافله عمر عجب می‌گذرد دریاب دمی که با طرب می‌گذرد
ساقی غم فردای حریفان چه خوری پیش آر پیاله را که شب می‌گذرد
- تصویر شماره ۵-۳- مربوط به کتاب راعیات خیام دکتر اسفندیاری، رباعی ۷۷
- در کارگه کوزه گری رفتم دوش دیدم دو هزار کوزه گویا و خموش
ناگاه یکی کوزه برآورد خروش کو کوزه‌گر و کوزه خر و کوزه فروش
- تصویر شماره ۶-۳- مربوط به کتاب راعیات خیام دکتر اسفندیاری، رباعی ۷۸
- ماه رمضان گذشت و شوال آمد هنگام نشاط و عیش و قوال آمد
آمد گه آنکه خیکها اندر دوش گویند که پشت پشت حمال آمد
- تصویر شماره ۷-۳- الف: مربوط به کتاب راعیات خیام دکتر اسفندیاری، رباعی ۸۰
- ترکیب پیاله‌ای که در هم پیوست بشکستن آن روا نمی‌دارد مست
چندین سرو پای نازنین از سر و دست برمه‌رکه پیوست و به کین که شکست
ب: کوزه‌گردهر، ۵۱×۶۹ سانتی‌متر، ۱۳۳۶/۱۰/۸، هـش مجموعه خانم فهیمه‌اکبر، آمریکا

- تصویر شماره ۳-۸- الف: بوعلی سینا، ۴۰×۳۰ سانتی متر ۱۳۳۳/۶/۹، هدش مجموعه دکتر علی حائری، پاریس
- ب: نی زن (نوی نی)، ۴۹/۵×۳۳/۸ سانتی متر ۱۳۳۹/۸/۲۵، هدش. موزه استاد بهزاد
- ج: وضو، اندازه ۴۵/۵×۳۲ سانتی متر، ۱۳۴۳/۷/۱۳، مجموعه دکتر صدرالدین
- ۸۲ مرعشی، تهران
- تصویر شماره ۳-۹- تمثال حضرت علی (ع) ۱۲×۱۸ سانتی متر، شهریور ۱۳۴۴، مجموعه
- ۸۵ آقای نعیم عنقا، تهران
- تصویر شماره ۳-۱۰- خواب و بیدار، ۲۲×۱۶ سانتی متر، ۱۳۳۹/۱۰/۱۶، هدش مجموعه نعیم عنقا، تهران ...
- تصویر شماره ۳-۱۱- تک صورت، ۲۸×۲۳ سانتی متر، مجموعه دکتر حسین آیدین، آمریکا ۸۷
- تصویر شماره ۳-۱۲- فردوسی (پی افکندم از نظم کاخی بلند...)، ۶۹/۵×۵۰ سانتی متر،
- ۸۸ ۱۳۴۱/۱۰/۱۵ هدش، موزه استاد حسین بهزاد
- تصویر شماره ۳-۱۳- این کوزه چو من عاشق زاری بوده است، ۴۳×۶۲/۵ سانتی متر،
- ۸۹ ۱۳۲۳/۸/۱۰ هدش، موزه استاد حسین بهزاد
- تصویر شماره ۳-۱۴- آبتنی شیرین، ۲۴×۱۸ سانتی متر، مجموعه آقای ناصر متینی، آمریکا ۹۱
- تصویر شماره ۳-۱۵- فرهاد کوهکن، ۴۹/۶×۳۶/۵ سانتی متر، موزه استاد حسین بهزاد ۹۲
- تصویر شماره ۳-۱۶- خیام، ۵۰×۳۸ سانتی متر، ۱۳۲۵/۳/۸ هدش، موزه هنرهای ملی ۹۳
- تصویر شماره ۳-۱۷- آنانکه محیط فضل و آداب شدند، ۵۰×۲۶/۵ سانتی متر، ۱۳۲۹/۳/۱۵ هدش،
- ۹۴ موزه هنرهای ملی
- تصویر شماره ۳-۱۸- الف: شمس تبریزی، اندازه و محل نگهداری نامعلوم ۹۶
- ب: شمس تبریزی، ۴۹×۳۲/۵ سانتی متر، مجموعه دکتر صدرالدین مرعشی
- ج: شمس تبریزی، ۴۸×۳۳/۳ سانتی متر، ۱۳۳۶/۸/۱۹ هدش موزه دفینه ۹۶
- تصویر شماره ۳-۱۹- الف: یافتن قاصد فرهاد را و آوردن نزد خسرو ۱۵×۱۲ سانتی متر،
- ۹۷ تاریخ نامعلوم، مجموعه آقای نعیم عنقا (نسخه خطی خمسه نظامی) ۹۷
- ب: به هم رسیدن خسرو و شیرین به شکارگاه ۱۵×۶/۵ سانتی متر، تاریخ نامعلوم،
- مجموعه آقای نعیم عنقا (نسخه خطی خمسه نظامی)
- تصویر شماره ۳-۲۰- الف: کوزه گر گردهر، ۴۹/۷×۳۷ سانتی متر، ۱۳۳۳/۷/۲۸، موزه هنرهای ملی ... ۹۸
- ب: کوزه گر دهر، اندازه و تاریخ و محل نگهداری نامعلوم (برگرفته از مجله هنر و مردم شماره ۱۲)
- تصویر شماره ۳-۲۱- الف: کوزه گر دهر، ۵۰×۳۹ سانتی متر، ۱۳۳۴/۴/۱۴ هدش، موزه استاد بهزاد ۹۸
- ب: کوزه گر دهر، ۳۰×۲/۳۵ ۱۳۳۵/۲/۳۰ هدش اندازه و محل نگهداری نامعلوم،
- برگرفته از کتاب آفرین بر قلمت ای بهزاد
- تصویر شماره ۳-۲۲- الف: فقر نفت (طلای سیاه) اندازه و تاریخ و محل نگهداری نامعلوم
- ۹۹ (برگرفته از کتاب آفرین بر قلمت ای بهزاد)
- ب: فقر نفت (طلای سیاه) اندازه نامعلوم، ۱۳۳۰/۱۱/۹ هدش، مجموعه

آقای علی جلالی، آمریکا

- تصویر شماره ۳-۲۳- رمال (جن گیر)، ۴۴×۶۱ سانتی متر، موزه استاد حسین بهزاد ۱۰۰
- تصویر شماره ۳-۲۴- الف: تولد مسیح، اندازه و محل نگهداری نامعلوم، برگرفته از کتاب آفرین
بر قلمت ای بهزاد ۱۰۱
- ب: مریم مقدس و مسیح، تاریخ، اندازه و محل نگهداری نامعلوم
- تصویر شماره ۳-۲۵- وضو، ۴۱×۵۳/۵ سانتی متر، ۱۳۳۶/۴/۲ ه.ش. موزه استاد حسین بهزاد ۱۰۲
- تصویر شماره ۳-۲۶- مولانا، ۴۱/۷×۵۵/۷ سانتی متر، ۱۳۳۶/۷/۲، ه.ش، موزه استاد حسین بهزاد..... ۱۰۳
- تصویر شماره ۳-۲۷- الف: کرشمه، ۲۲×۶۱/۵ سانتی متر ۱۳۴۳/۱۰/۳۰، موزه استاد بهزاد ۱۰۵
- ب: بهار و سه تار، ۳۸ × ۵۰/۸ سانتی متر، ۲۷/۲/۶، موزه استاد بهزاد
- ج: دختری با پرنده، ۱۳۳۹/۸/۱۸، اندازه و محل نگهداری نامعلوم
- تصویر شماره ۳-۲۸- فقر و قحطی ۳۰/۳ × ۴۲/۵ سانتی متر، موزه استاد بهزاد ۱۰۷
- تصویر شماره ۳-۲۹- قحطی سال، ۱۲۹۵ ه.ش ۶۲/۵×۸۹ سانتی متر، تاریخ نامعلوم، موزه استاد بهزاد.. ۱۰۸
- تصویر شماره ۳-۳۰- قحطی سال ۱۲۹۵ ه.ش ۵۶×۷۸ سانتی متر، ۱۳۴۰/۳/۱۱ ه.ش،
موزه استاد حسین بهزاد ۱۰۹
- تصویر شماره ۳-۳۱- اسبها (بخشی از اثر) ۲۲/۵×۲۸ سانتی متر، ۱۳۳۱/۱۰/۲۲ ه.ش،
مجموعه دکتر حسین آیدین، آمریکا ۱۱۰
- تصویر شماره ۳-۳۲- اسب سرکش ۴۵×۵۵ سانتی متر، ۱۳۴۱/۶/۳۱ ه.ش،
مجموعه دکتر صدرالدین مرعشی، تهران ۱۱۱
- تصویر شماره ۳-۳۳- اسب و پرنده، ۲۸×۲۱/۵ سانتی متر، تاریخ نامعلوم، مجموعه
دکتر حسین آیدین، آمریکا ۱۱۲
- تصویر شماره ۳-۳۴- عقاب، ۲۳/۵×۳۴ سانتی متر، ۱۳۴۳/۸/۱۵ ه.ش، مجموعه
دکتر صدرالدین مرعشی، تهران ۱۱۳
- ب: سیمرغ، ۲۲/۵×۲۸ سانتی متر، تاریخ نامعلوم، مجموعه آقای محمود مسقطی، پاریس
- تصویر شماره ۳-۳۵- الف: گواش های استاد بهزاد مجموعه آقای نعیم عنقا، تهران ۱۱۴
- ب: مجموعه آبرنگ ها، رنگ های روغن و قلم موهای استاد بهزاد مجموعه
آقای نعیم عنقا، تهران
- تصویر شماره ۳-۳۶- خسرو انوشیروان و وزیر، ۱۸×۲۴ سانتی متر، مجموعه آقای ۱۱۵
- ناصر متینی، آمریکا.....
- تصویر شماره ۳-۳۷- مربوط به کتاب رباعیات خیام دکتر اسفندیاری، رباعی ۱۱۶
- ای رفته به چوگان قضا همچون گو چپمی خور و راست میرو و هیچ مگو
که آنکس که ترا فکند اندر تک و پو او داند و او داند و او داند و او
- تصویر شماره ۳-۳۸- مربوط به کتاب رباعیات خیام دکتر اسفندیاری، رباعی ۱۱۷
- دی کوزه گری بدیدم اندر بازار بر پاره کلی لگد همی زد بسیار

- و آن گل به زبان حال با او می‌گفت من همچو تو بوده‌ام مرا نیکو درا
- تصویر شماره ۳-۳۹- بوعلی سینا بر بالین بیمار، اندازه و تاریخ و محل نگهداری نامعلوم ۱۱۸
- تصویر شماره ۳-۴۰- رستم و سهراب، ۲۷×۳۴ سانتی‌متر، ۱۳۳۲/۳/۲۵ ه‌ش، مجموعه
 آقای محمود مسقطی، پاریس ۱۱۹
- تصویر شماره ۳-۴۱- پیر چنگی، ۴۵×۶۰ سانتی‌متر، ۱۳۳۳/۱۰/۱۲، ه‌ش، موزه هنرهای ملی ۱۲۰
- تصویر شماره ۳-۴۲- صنع خدا ۷/۵۹×۴۹/۵ سانتی‌متر، ۱۳۳۱/۱۱/۲۲، ه‌ش، موزه دفینه ۱۲۳
- تصویر شماره ۳-۴۳- طراحی مدادی با اندکی قلمگیری، مجموعه آقای حسنعلی صدری ۱۲۴
- تصویر شماره ۳-۴۴- استاد بهزاد در حال کار بر روی تابلوی شاهنامه فردوسی، مجموعه عکسهای
 آقای نعیم عنقا ۱۲۹
- تصویر شماره ۳-۴۵- آنانکه محیط فضل و آداب شدند...، ۲/۶۱×۴۳ سانتی‌متر، ۱۳۴۴/۶/۲۱ ه‌ش،
 موزه استاد حسین بهزاد ۱۳۲

مقدمه

نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد^۱. هنر نگارگری ایرانی یکی از شاخه‌های پر افتخار هنر این سرزمین است. آثار عدیده بجای مانده از هنرمندان اعصار مختلف همواره مورد توجه هنرمندان، هنرشناسان و منتقدین داخلی و خارجی بوده است.

از میان هنرمندانی که طی قرون مختلف اقدام به خلق آثار بی شمار و ارزشمند نموده‌اند، برخی مبدع شیوه و روشی نو و برخی ادامه دهنده و تکمیل کننده آن شیوه‌ها و روش‌ها بوده‌اند. اساتید شاخصی نظیر احمد موسی، جنید، غیاث الدین محمد نقاش (سیاه قلم)، کمال الدین بهزاد، سلطان محمد، رضا عباسی و بسیاری دیگر، آثار ارزشمند و ارزنده‌ای از خویش به یادگار گذاشته‌اند و برخی نیز از این میان اقدام به ارائه شیوه‌ای نو در آفرینش آثار هنری نمود.

از آنجائیکه زندگی هر هنرمند در سیر تکاملی هنر، محتوی و قالب آثار ارائه شده توسط او تأثیر بسیار زیادی دارد، فصل اول این پایان نامه اختصاص یافته است به زندگی و شرایط رشد هنری استاد حسین بهزاد و در فصل دوم، شخصیت و جایگاه هنری استاد و در فصل سوم آثار او مورد بررسی قرار گرفته است. فصل چهارم این پایان نامه نیز به مبحث نتیجه‌گیری و ارائه

پیشنهادات اختصاص دارد.

در مورد زندگی استاد بهزاد پیش از این مطالبی توسط اشخاص مختلف - چه در زمان حیات و چه پس از مرگ او - به رشته تحریر درآمده و یا منتشر گردیده است. یکی از منابع مهم در این رابطه کتاب «شرح احوال استاد حسین بهزاد و مختصری در تاریخ نقاشی ایران» است. این کتاب توسط آقای ابوالفضل میربها در زمان حیات استاد به شکل خاطره نویسی - از زبان استاد یادداشت برداری - و با انضمام مطالب جانبی دیگر سالها پس از فوت ایشان منتشر شده است.

کلیت این کتاب در رابطه با شرح اتفاقات مهم زندگی، کاری، هنری و خاطرات استاد از تولد تا سال‌های پایانی زندگی است.

آقای حسین رحمت نژاد یکی دیگر از نویسندگانی است که مجموعه‌ای از نظرات اشخاص و دوستان استاد را به همراه مطالب انتشار یافته در مجلات و جراید در مجموعه‌ای جمع آوری و ظاهراً جهت بازبینی به استاد بهزاد تقدیم نموده است که امروزه به همراه سایر وسایل شخصی نظیر کتب، وسایل هنری و غیره - به جای مانده از استاد - در مجموعه شخصی آقای نعیم عنقا - برادرزاده ناتنی و وارث قانونی استاد بهزاد - نگهداری می‌شود. این کتاب متأسفانه انتشار نیافته است. دو کتاب نیز پس از فوت استاد جهت رده سنی نوجوانان تحت عنوان: حسین بهزاد نوشته آقای مهدی الماسی و دیگری، شرح حال حسین بهزاد منتشر شده است.

کتاب دیگر در این زمینه «آفرین بر قلمت ای بهزاد» می‌باشد که توسط آقای محمد ناصری پور سال‌ها پس از فوت استاد بهزاد به رشته تحریر درآمده است. به تازه‌گی نیز در پایان‌نامه سرکار خانم نرگس بیکمرادی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته نقاشی دانشگاه

الزهراس) تحت عنوان «حسین بهزاد گمنام پر آوازه» - این موضوع مورد بررسی قرار گرفته است.

در مجلات هنری و روزنامه‌هایی که در زمان حیات استاد منتشر شده نیز مطالبی در رابطه با او به چشم می‌خورد مجلاتی نظیر هنر و مردم، نقش و نگار، رستاخیز و غیره. اما عمده‌ی مطالب مندرج در این منابع در خصوص زندگی استاد بهزاد است و آثار استاد آنگونه که باید مورد بررسی قرار نگرفته است.

لازم به ذکر است کتاب «شرح احوال استاد حسین بهزاد و مختصری در تاریخ نقاشی ایران» نوشته ابوالفضل میربها یکی از مهم‌ترین منابع در زمینه زندگی استاد بهزاد به شمار می‌رود که بسیاری از نویسندگان کتب و مقالات با ارجاع به این منبع مطالب خود را تنظیم نموده‌اند.

شاید بررسی شرح احوال و چگونگی گذران دوره‌های مختلف زندگی هنرمندان رشته‌های مختلف صنایع دستی نظیر اساتید قلمزن، منبت‌کار و غیره - به دلیل عدم ارتباط مستقیم با ارائه آثارشان - ضرورت چندانی نداشته باشد اما این نوع مطالب در مورد هنرمندان بعضی از رشته‌ها به ویژه نقاشان و به خصوص شخصیتی نظیر استاد حسین بهزاد بسیار ضروری است. به عنوان نمونه می‌توان گفت حمایت‌های آقای علی جلالی باعث گردید استاد فارغ از دغدغه‌های معیشت اقدام به خلق آثاری ارزشمند نظیر فردوسی و ایوان مداین بنماید.

از این رو در این پایان‌نامه سعی شده است بر حسب ضرورت ابتداء دوره‌های مختلف زندگی استاد و مسائل مربوط به هنر ایشان مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به بحث پیرامون آثار استاد بهزاد از منظر قالب، موضوع، عناصر تشکیل‌دهنده یک اثر نظیر خط و رنگ و غیره پرداخته شود تا جایگاه استاد به عنوان هنرمندی تأثیرگذار در هنر نگارگری معاصر ایران

مشخص گردد.

کلیات طرح تحقیق شامل بیان مسئله، بیان اهداف بیان سئوالات اصلی، فرضیه‌ها و پیش

فرض‌ها و روش انجام تحقیق بدین شرح می‌باشد.

کلیات طرح تحقیق